

Eleştirel Söylem Analizinde (CDA) Sistemik İşlevsel Dil Bilim (SFL)

*Fikreta Fetahović

PhD Student at University of Sarajevo, Department of Linguistics

Özet

Eleştirel söylem analizi (CDA) ve sistemik işlevsel dil bilimi (SFL) dil ve toplum arasındaki ilişkiyi inceleme konusunda ortak bir ilgiye sahiptir. CDA söylemleri analiz etmek için bir araç olarak sistemik işlevsel dil bilimi (SFL) kullanır. Başka dil modelleri olmasına rağmen, SFL'nin esas olarak dil kullanımına odaklanması, bilgilendirici ve sosyal işlevleri nedeniyle CDA'nın özel ilgi alanına girer. Diğer dilsel modeller de CDA için faydalıdır, ancak söz dizimsel yapıya ve dilin işlevsel yönlerine daha az vurgu yaptıkları için araştırılması çekici değildir. Bu çalışma, sistemik işlevsel dil bilime (SFL) ve eleştirel söylem analizine (CDA) genel bir bakış sağlar ve fikrî metafonksiyonun geçişlilik sistemi ve kişilerarası metafonksiyonun analizine odaklanır.

Anahtar Kelimeler: Sistemik İşlevsel Dil Bilimi (SFL), Eleştirel Söylem Analizi (CDA), Geçişlilik, Fikrî Metafonksiyon, Kişilerarası Metafonksiyon.

Eleştirel Söylem Analizinde (CDA) Sistemik İşlevsel Dil Bilim (SFL)

Abstract

Critical Discourse Analysis (CDA) and Systemic Functional Linguistics (SFL) have a common interest in studying the relationship between language and society. The CDA uses Systemic Functional Linguistics as a tool for analyzing texts and discourses. Although there are other language models, SFL is of particular interest to the CDA, mainly because of its focus on language use, its informative and social functions. Other linguistic models are also useful for CDA, but it might lack appeal for it to be researched because of their emphasis on syntactic structure and less on functional aspects of language. This paper provides a brief overview of Systemic Functional Linguistics (SFL) and Critical Discourse Analysis (CDA) and focuses on the analysis of the transitivity of ideational metafunction and interpersonal metafunction.

Keywords: Systemic Functional Linguistics (SFL), Critical Discourse Analysis (CDA), Transitivity, Intellectual Metafunction, Interpersonal Metafunction.

1. Giriş

Son yıllarda yapılan araştırmalar, sistemik işlevsel dil biliminin (SFL) uygulamasının, özellikle eleştirel söylem analizi (CDA) olarak bilinen paradigma olmak üzere söylem analizi için çok yararlı olduğunu kanıtlamıştır. SFL ve CDA ortak özellikleri paylaşırlar, çünkü dili toplumsal hayatın merkezi bir unsuru olan sosyal bir pratik olarak görürler ve buna göre dili içinde bulunduğu sosyal bağlamla ilgili olarak incelerler. Bu çalışmada, tahakküm ve manipülasyon aracı olarak dilin incelenmesiyle ilgilenen CDA analizi için SFL uygulamasını kullanacağız. Bunu gerçekleştirmek için de eski ABD Dışişleri Bakanı Michel Pompeo'nun siyasi konuşmasını sunacağız.

*Corresponding author: Address: PhD Student at University of Sarajevo, Department of Linguistics
Lecturer at International University of Sarajevo/ Bosnia and Herzegovina
E-mail address: ffetahovic@ius.edu.ba, <https://orcid.org/0000-0003-4058-2300>

Amerika Birleşik Devletleri'nin çatışma çözümü tarihine bakarsak, Amerika'nın her zaman ancak her şeyin kontrolünü ele geçirmesi durumunda bir çözüm bulduğu sonucuna varırız. ABD gücünü ve kontrolünü genişletmek için farklı bölgelerde çatışmalar yaratıyor. Bunu genellikle insanlarda korku uyandırmak ve böylece dikkati büyük sorunlardan uzaklaştırmak için bir düşman yaratarak yapmaktadır. Amerika son zamanlarda küresel gücünü büyütme için komünist bloğa karşı mücadelede dünyaya liderlik etmeye başladı. George W. Bush'un başkanlık döneminde Amerika'nın terörizme karşı mücadeleye bitireceği El Kaide adlı çetin bir düşman vardı. Diğer bir örnek, Irak ve Şam İslam Devleti'nin (İŞİD) kurulması ve Obama döneminde İslamofobinin ortaya çıkmasıdır. "Düşman"ın önemi sunduğu avantajda yatar ve en önemli rolü Amerikan kamuoyunu susturmak veya ülkeyi iç çatışmalardan çıkarmaktır. Bu düşman, art arda gelen ABD yönetimlerinin söyleminde her zaman önemli bir faktör olmuştur, bu nedenle yakın zamana kadar eski ABD Dışişleri Bakanı Michael Pompeo'nun aynı politikayı izlemesi şaşırtıcı değildir. Görev süresi boyunca yaptığı son siyasi konuşmalarından biri, Çin'e karşı ideoloji ve ekstremizm ile dolu bir konuşma idi: Çin'i tiranlık, insan hakları ihlali, koronavirüs pandemisinin ortaya çıkması, Amerika'daki iş kaybı, Uygurlara yaptıkları zulüm, fikri mülkiyet hırsızlığı, pandeminin kötü yönetimi ile suçladı. Böyle bir retoriğin asıl nedeni, yeni bir sağlık hizmeti yasaının yürürlüğe girmesi ve o dönemdeki Amerika Birleşik Devletleri'nin en büyük sorunu olan yüksek işsizlik oranının ardından gelen ağır siyasi yenilgiler yüzünden dikkatleri bu sorunlardan başka yöne çekmektir.

2. Eleştirel Söylem Analizi (CDA)

Eleştirel söylem analizi (CDA); söylem, güç, tahakküm ve sosyal eşitsizlik arasındaki ilişkiyi araştıran disiplinlerarası ve problem odaklı bir yöntemdir. Bu nedenle CDA, dil kullanımı ve sosyal bağlam arasındaki ilişkiyi inceler. Eleştirel analistlerin yola çıktığı temel varsayım, dilin bir ifade aracı ve aynı zamanda toplumsal eşitsizliği yaratan araç olduğudur. Söylemde genellikle iletişimdeki katılımcıların eşit olmadığı, yani bağlamı, diğer katılımcıların katılımını, konuları, sunumun uzunluğunu kontrol etmek için aynı olanaklara sahip olmadıkları anlamında olduğu görülür. Katılımcılar sosyal olarak eşit değildir; bu, birinin başkaları üzerinde güce sahip olduğu, yani emirler veya yasaklarla doğrudan veya güçlü konumunda olduğunda ikna veya manipülasyonla dolaylı olarak dil yoluyla etkilediği anlamına gelir. Bunlar, başkaları üzerinde tahakküm kurmanın ana yolunun dil olduğu, sosyal gücün kötüye kullanılmasının sayısız, genellikle incelikli biçimleridir. Eleştirel söylem analizinin (CDA) tam olarak konusu budur (Perović, 2014).

Eleştirel söylem analizi (CDA) toplumsal gücün, tahakkümün ve eşitsizliğin kötüye kullanımının metin ve konuşmada nasıl gerçekleştiğini ve yeniden üretildiğini, aynı zamanda toplumsal ve politik bağlamlarda nasıl karşı çıktığını açığa vurmaya çalışır. Bu, söylem ile sosyal pratiğin diğer unsurları arasındaki diyalektik ilişkiyi analiz ettiği anlamına gelmektedir (Fairclough, 2001). Bu itibarla, eleştirel söylem analizi ideoloji, güç ve direniş faktörlerine odaklanarak, güçlü grupların kamusal söylem yoluyla manipülasyonunu açığa çıkarmaya çalışarak çağdaş sosyal meselelerle ilgilenir. Eleştirel söylem analizinin analitik süreci, retorik, metin dil bilim, toplum dil bilim, uygulamalı dil bilim ve pragmatik, sosyal gösterge bilim, etnografi ve tür analizi gibi bağlantılı disiplinlerden önemli ölçüde etkilenmiştir. Eleştirel söylem analizinin çok

disiplinliliğinin çağdaş özellikleri heterojen oluşumundan ortaya çıkmıştır.

Eleştirel söylem analizinin metodolojik başlangıç noktası çoğunlukla gramer açıklamaları sistemik işlevsel dil bilgisi (SFG) olarak adlandırılan Halliday'in sistemik işlevsel dil bilimi (SFL) modelidir (Wodak, 2001: 8). Dili bir işaretler sistemi olarak tanımlayan yapısal dil bilimden farklı olarak, sistemik işlevsel dil bilim, dili, konuşmacının sosyal koşullara göre seçtiği bir 'seçenekler' sistemi olarak görür ve geçişlilik anlam yaratmada önemli bir faktördür (Machin-Mayr 2012: 104). Geçişlilik, toplumsal süreçteki katılımcıların kendilerine atfedilen eylem veya durum aracılığıyla kendilerini tanıttıkları bir mekanizmadır.

3. CDA ve SFL (veya SFG)

SFG, CDA için doğal bir çerçevedir, çünkü Young ve Harrison'ın (2004: 1) vurguladıkları gibi her iki alan da CDA ve üretici dil bilgisi (GG) arasında bulunmayan temel ortak özellikleri paylaşır. Örneğin hem SFG hem de CDA, dili öncelikle toplumsal bir kaynak olarak ele alır. Her iki alan da dildeki formu (tüm seviyelerde) ve içeriği anlamın taşıyıcıları olarak görür. Her iki alan da dil ve sosyal bağlam arasındaki ilişkiyi iletişim durumundan etkilenen dil seçimiyle (kesit) diyalektik bir ilişki olarak kabul eder. Aynı zamanda bu dil seçimleri, iletişim olayının (tür) doğasını ve iletişimdeki katılımcılar arasındaki ilişkiyi tanımlar. Dil ve bağlam arasındaki bu diyalektik ilişki kavramı, dilin yalnızca doğrudan durumsal bağlam için değil, aynı zamanda dilin nasıl kullanılacağını belirleyen daha geniş sosyal yapılar ve ilişkiler için de kurucu olarak kabul edilen CDA'da genişletilmiştir. SFG ve CDA'nın en önemli işlevi dili edimsel amaçlarıyla ilgili olarak incelemektir. SFG, GG'den farklı olarak, dil bilgisi de dahil olmak üzere dil sistemlerinin kullanıcılarının iletişim ihtiyaçlarını karşılamak için 'tasarlandığı' bir modeldir.

Ayrıca eleştirel söylem analizi için çok önemli olan şudur: sistemik işlevsel dil bilgisi söylemin doğasını, dilin işlevsel varyasyonlarını ve dilin eleştirel söylem analizinin 1980'lerden sonra ana konusu olacak ideoloji gibi diğer semiyotik sistemlerle bağlantısını inceler. Kısacası, Halliday'in kesin dil kategorileri sunan dil bilimsel metodolojisi, söylem ve toplumsal anlam arasındaki ilişkiyi analiz etmek için eleştirel söylem analizinde çok önemli kabul edilir (Blommaert, 2005: 23).

4. Sistemik İşlevsel Dil Bilimi (SFL)

Halliday'inki gibi bir dil bilimsel teoriye dayanmasaydı, eleştirel söylem analizinin pek meşruiyeti olmazdı. Eserlerinde toplumsal anlamların ve bunların metinsel gerçekleştirmelerinin dil bilimsel betimlemeye dahil edilmesinde ısrar eden işlevsel bir dil bilimcidir. Halliday, dilin bağlam odaklı etkileşim içinde öğrenildiği ve dil bilgisi yapılarının iletişim durumunun ihtiyaçlarına göre kullanıldığı göz önüne alındığında, dil yapısının bireylerin ve bir bütün olarak toplumun ihtiyaçlarına cevap olarak oluştuğuna inanmaktadır. Sistemik işlevsel dil bilgisi (SFG) teorisini kurdu ve bu, sosyal semiyotik işlevleri dil bilgisi teorisine dahil etmek isteyen eleştirel dil bilimciler için metodolojik ve teorik bir temeldi. Dil bilim alanında da eleştirel düşünmenin gerçekleştirilmesini sağlayan Halliday'in kesin ve tutarlı metodolojisiydi. Halliday'in etkisinin en bariz örneği, söylem ve sosyal anlam arasındaki ilişkiyi tanımlamak, analiz etmek ve açıklamak için sürekli olarak Halliday'in gramer kategorilerini kullanan Norman Fairclough'un çalışmasıdır.

Sistemik işlevsel dil bilimin temel özelliği, işlevsel ve anlamsal yönelimli olması ve cümleyi değil metni çalışma merkezi olarak alması; cümlelerin dil bilgisine değil, kullanılan metin ve dile odaklanmasıdır. Sistemik adı, merkezi bir kavramdan, Halliday'in dizimsel ilişkileri temsil eden bir yapının aksine, paradigmatik ilişkilerin olası bir temsilini düşündüğü bir sistemden gelir. Bu, dil bilgisinin seçime dayalı olduğu anlamına gelir. Sistem, başlangıç durumuna sahip bir dizi olası seçimdir, yani seçimin uygun olduğu koşulların ifadesi ile birlikte seçilmesi gereken bir öğeler kümesidir. Dolayısıyla konuşmacı iletişim kurarken sürekli olarak seçim yapıyor ve çoğu zaman bu seçimler eş zamanlı oluyor. Bir noktada, önceki seçimler göz önüne alındığında, yeni bir dizi olası seçim açılıyor. Sistemin içindeki unsurlar, yerlerine gelebilecek unsurlardan daha değerlidir. Dil basitçe tanımlanmış bir dil bilgisi sistemi ya da ister sonlu ister sonsuz olsun, dil bilgisi kurallarıyla onaylanmış cümlelerin kümesi değildir. Dil semiyotik bir sistemdir ve strüktüralizm tarafından anlaşıldığı gibi bir işaretler sistemi anlamında değil, sistemik bir anlam kaynağı, bir tür anlam potansiyeli anlamındadır (karş. Halliday, 2003 [1969]: 192). Dil semiyotik bir potansiyel olduğu için, dil tanımlaması, dili kullanırken yaptığımız seçimlerin tanımlamasıdır. Sistem merkezliliğe ek olarak, sistemik işlevsel dil bilgisinin bir başka özelliği de işlevselliktir. Halliday, dilin işlevsel olarak değişken olduğuna inanır, çünkü semiyotik bir sistem olarak işlevini bağlam içinde üstlenir, bu da farklı gramer formların yalnızca dilin belirli bir bağlamda kullanıldığı işlev aracılığıyla açıklanabileceği anlamına gelir.

SFL veya SFG sosyal bağlamın üç yönünü tanımlar: alan (ing. field), deyiş (ing. tenor), ve kip (ing. mode). Söylem alanı, dilsel figürlerin temel bir bileşen olduğu sosyal eylem tipine (ne hakkında olduğu) atıfta bulunur. Söylemin içeriği, deyişi, etkileşimdeki katılımcıların sosyal rollerine ve ilişkilerine atıfta bulunur (güç veya sosyal mesafe kategorileri kullanılarak analiz edilebilir). Kip, retorik/iletişim kanalının türünü ve söylemin işlevini ifade eder. Kip, metnin simgesel organizasyonu, statüsü, bağlamın işlevi ile ilgilidir ve metnin ikna ve benzeri etkilerinden bahseder. Sosyal bağlamın bu üç yönü, eşzamanlı eylemiyle dil bilgisi yaratan birbirine karışmış üç dilsel metafonksiyonlarla ilişkilidir (bkz. Halliday, 2003 [1969], Fowler ve diğerleri, 1989; Wodak, 2001); çünkü söylemin fikirsel, kişilerarası ve metinsel metafonksiyonları, anlam sistemi söylem ile bağlamı birbirine bağlar.

1. Fikirsel metafonksiyon; dilin işlevi, dil dışı bir gerçekliği temsil etmek, onunla ilgili iletişim kurmak ve onu düzenlemektir. Dilsel unsurların analizi: süreçler, katılımcılar ve koşullar, yani geçişliliğin temel bileşenleridir. Bunlar, dil dışı gerçekliği organize etmemize, sunmamıza ve anlamamıza izin veren kaynaklardır. Fikirsel bileşen olarak bilinen şeyi oluştururlar. CDA uygulamasında fikirsel bileşen, konuşmacıların veya yazarların gerçeği nasıl olumlu veya olumsuz bir şekilde sunabilecekleri konusunda farkındalık yaratır.

2. Kişilerarası metafonksiyon; dilin işlevi, dili konuşanların görüş ve düşüncelerini ifade etmelerine izin vererek dil dışı gerçeklik hakkında yorum yapmaktır. Bu şekilde, konuşmacılar hem kendi sosyal kimliklerini hem başkalarının sosyal kimliklerini hem de aynı zamanda söylem katılımcıları arasındaki ilişkileri (fiil kiplerini, kipleri, değerlendirmeleri, nezaketi analiz ederek) inşa ederler.

3. Metinsel metafonksiyon; dil, dil bilgisi ve sözcüksel araçlarla elde edilen ve metnin bütünlüğünü daha da sağlayan metin ve konuşmadaki mantıksal ilişkiler açısından kendisini düzenleme işlevini yapar. Bu şekilde anlam, bağlam içinde geçerlilik kazanır, verili ve yeni, tema ve kafiyeden oluşan bilgi hâline gelir. Metinsel metafonksiyon, uyum, tematik ve bilgi yapısını elde etmek için dil bilgisel ve sözcüksel araçların analizini ifade eder.

Bu üç metafonksiyon, dilin kendi gramer sistemine o kadar gömülüdür ki, her sözcenin aynı anda üç işlevin tümüne sahip olması gerekir, ancak bu işlevlerden bazıları belirli örneklerde baskın olabilir. Dile bu şekilde bakarsak, söylemin her zaman çok katmanlı olduğunu ve birbirinden yalnızca analitik amaçlarla ayırabileceğimiz birkaç farklı boyut veya yönden oluştuğunu söyleyebiliriz.

5. Metodoloji

Bu makale nitel bir multidisipliner analizdir. Fairclough ve Van Dijk'in eleştirel analitik söylem analizi modelini uygular. Ayrıca Halliday'in sistematik işlevsel dil bilim modelini, söylemsel kalıpların dil bilimsel analizi için bir araç olarak kullanır. Bu analiz için ABD Dışişleri Bakanı Micheal Pompeo'nun 23 Temmuz 2020'de Kaliforniya'da yaptığı konuşma, yani siyasi bir söylem seçilmiştir. Pompeo konuşmasında tüm dünyayı Çin'e karşı çıkmaya çağırdı, Çin Komünist Partisi'ni koronavirüs salgını sırasında sorumsuz davranışları nedeniyle eleştirdi, onları fikri mülkiyeti çalmakla ve Çin şirketi Huawei'yi "özgürlükleri ihlal etmek" ve Uygurlara zulmetmekle suçladı.

Çin ile ABD arasındaki ilişkiler son dönemlerde bayağı gergindi. Tartışmaya sebep olan birçok konu vardı: fikri mülkiyet ticareti ve hırsızlığından, koronavirüsün ortaya çıkması, toprak hak talebi ve ilk aya gitme yarışına kadar.

5.1. Geçişlilik

Geçişlilik, fiil ile diğer yapısal unsurların ilişkisiyle ilgili olup, fiilleri ve maddeleri sınıflandırmak için kullanılan bir yöntemdir. Basitçe ifade edersek, geçişli bir yapı, fiilin doğrudan bir nesne tarafından itaat edildiği bir yapıdır; Geçişsiz bir yapı, fiilin doğrudan bir nesneyi alamayacağı bir yapıdır. Geçişlilik (transitivity) sistemik işlevsel dil bilim alanındaki araştırmacılardan özel bir ilgi görmektedir.

Geçişlilik sistemi bize aynı olayı farklı şekillerde analiz etme olasılığı verir. Bu sistem bize seçim imkânı sunduğu için, bazı seçimleri diğerlerinin pahasına her zaman bastırırız. Bu şekilde yaptığımız seçim bakış açımızı yansıtır ve ideolojik açıdan önemlidir (bkz. Fowler, 1991: 71). Geçişlilik, süreçleri (process), katılımcıları (participant) ve koşulları (circumstance) tanımlayan analizdir. Cümlelerin en önemli bileşeni ve fikrinsel analizin başlangıç noktası süreçtir. Analiz ilk olarak süreci ve ardından katılımcıların rollerini tanımlar. Bu, örneğin, belirli sosyal katılımcıların söylemde maddi (material) süreçte diğerlerinden daha çok aktör (ajan) veya hareketten etkilenen olarak mı gösterildiği veya katılımcıların maddi süreçlerde aktör, diğerlerinin ise zihinsel (mental) ve sözlü (verbal) süreçlerde deneyimleyen veya anlatıcı olarak mı gösterildiği anlamına gelir.

Aşağıdaki tabloda, Pompeo'nun konuşma söylemine yansıyan fikrinsel metafonksiyondaki geçişlilik sisteminin analizi yapılmıştır. Pompeo'nun izleyicilerinin zihnini zihinsel olarak kontrol etme süreci, Çin'in "kötü şeylerini" ve Amerika'nın "iyi şeylerini" vurgulayarak ifade edilir. Burada, Çin'i olumsuz bir bağlamda temsil eden ideolojiyi açıkça görebiliriz. Pompeo, Çin'i bir aktör (ajan) konumuna yerleştiriyor ve devam eden tehdidini yansıtmak için maddi süreci kullanıyor. Çin'in aktör rolünde olduğu maddi süreç, "kaçırdılar", "ihlal ettiler", "kullandılar" gibi olumsuz çağrışım fiillere dayanmaktadır. Çin, olumsuz, ahlaksız ve gayri meşru eylemleriyle temsil edilmekte ve Amerika hedef konumunda Çin'in büyüyen tehdidin kurbanı olarak tasvir edilmekte (değerli fikri mülkiyetimiz, özgür ve açık toplumumuz, vb.). Amerika'nın aktör olarak rolü ise, "başarısız Çin ekonomisini canlandırmak", "özel ekonomik muamele teklif etmek" gibi olumlu eylemlerle tasvir edilmektedir.

Tablo 1. Geçişlilik

KATILIMCI (PARTICIPANT)	SÜREÇ (PROCESS)	HEDEF (GOAL)
China	ripped off	our prized intellectual property and trade secrets
Chinese Communist party (CCP)	exploit is alienating is breaking is rejecting will erode will subvert	our free and open society potential allies trust property rights our freedoms the rules-based order
Chinese students / employes	come to steal	our intellectual property
Communist China	will change	Us
United States	demands	fairness and reciprocity
Our policies	resurrected	China's failing economy
We (Free democracies, free nations, free world)	opened gave to CPA must induce	our arms to Chinese citizens special economic treatment China to change

5.2. Kişilerarası Metafonksiyon

Kişilerarası metafonksiyon, konuşmacı ve dinleyici arasındaki sosyal ilişkiyi yansıtır. Bu ilişki, konuşmacı hakkında fikir oluşturmamıza yardımcı olan bir kiplik sistemi aracılığıyla yansıtılır. Bu sistem, konuşanın kimliğinin yanı sıra diğerlerinin kimliğini ve söylemdeki katılımcılar arasındaki ilişkileri belirleme açısından önemlidir (Simpson, 2004). Kiplik, fiil kipleri, zamirler, sıfatlar ve zarf yan tümceleri yoluyla elde edilir. Konuşmacının rolünü, tutumunu ve sosyal statüsünü yansıtır. Örneğin "Biz" ve "Onlar" arasındaki eşitsizlik ve Amerika Birleşik Devletleri'nin dünyanın en büyük gücü olarak statüsünü yeniden güçlendirme ve sürdürme ihtiyacı, Pompeo'nun kişiye ait ve kapsamlı "Biz" ve "Bizimki" zamirleri kullanma kalıplarına yansır. Bu zamirlerin işlevi, dinleyicilerle yakın bir kişilerarası ilişki kurmak ve onların desteğini

kazanmaktır (cf. Bonilla, 2020; Mohammad & Jawad, 2017). Böylece, "Biz"ve "Onlar" arasındaki karşılaştırmayı vurgulamak için "Biz" olumlu "Onlar" ise olumsuz bir bağlamda sunulmaktadır. Ayrıca, bu zamirlerin kullanımıyla ilgili ilginç olan şey, "Biz" veya "Onlar" dendiğinde tam olarak kimi kastettiğini bilmememizdir. "Biz" zamirinin amaca yönelik kullanımının, bir ulusun veya devletin gücünü ve ihtişamını göstermek için konuşmada güçlü bir araç olduğu kanıtlanmıştır.

Sonuç

Bu çalışmada, eleştirel söylem analizi (CDA) için metodolojik bir başlangıç noktası olan ve sosyal gücün kötüye kullanılması, tahakküm ve söylemdeki eşitsizliğin ortaya çıkarılmasıyla ilgilenen sistemik işlevsel dil bilimi (SFL) sunulmuştur. Halliday'in sistemik işlevsel dil bilimi (SFL) veya sistemik işlevsel dil bilgisi (SFG), dili, konuşmacı tarafından sosyal koşullara göre seçilen bir 'seçenekler' sistemi olarak, geçişlilik sistemini ise anlam yaratmada önemli bir faktör olarak görür. Ayrıca sistemik işlevsel dil bilgisi (SFL) CDA için önemli olan söylemin doğasını, dilin işlevsel varyasyonlarını ve dilin ideolojiyle bağlantısını inceler.

Bu makalenin metodolojik analizi için, eski ABD Dışişleri Bakanı Michel Pompeo'nun sayısız ideoloji, manipülasyon ve sosyal gücün kötüye kullanılması unsurlarını içeren siyasi konuşması seçilmiştir. Metodolojik çalışmanın ilk bölümünde fikrinsel metafonksiyondaki geçişlilik sistemi (süreç, katılımcı ve hedef) sunulur, makalenin ikinci bölümü ise kişilerarası metafonksiyonun analizini içerir. Sunduğumuz her iki yöntem de, dili bir manipülasyon ve tahakküm aracı olarak analiz eden açık ve net dilsel kategoriler sundukları için eleştirel söylem analizinde çok önemli kabul edilir.

Kaynakça

Richard Nixon Foundation. (28th July 2020). Secretary of State Michael R. Pompeo at the Nixon Library on U.S.-China Relations

(Erişim adresi: <https://www.youtube.com/watch?v=ZbJaNDnR5Q>)

<https://cl.usembassy.gov/secretary-michael-r-pompeo-remarks-communist-china-and-the-free-worlds-future/>

Bloor, T., Bloor, M. (2004). *The Functional Analysis of English: Hallydayan Approach*. London: Arnold

Blommaert, J. (2005). *Discourse. A Critical Introduction*. Cambridge University.

Fairclough, N. (2001). *Language and power (2nd ed.)*. London: Longman/Pearson.

Flowerdew, J., Richardson J. (2018). *The Routledge Handbook of Critical Discourse Studies*. London: Routledge

- Halliday, M.A.K. (1994). *Introduction to Functional Grammar (2nd ed.)*. London: Edward Arnold.
- Hart, C. (2014). *Discourse Grammar and Ideology*. London: Bloomsbury
- Machin, D., & Mayr, A. (2012). *How to do critical discourse analysis: A multimodal introduction*. Los Angeles: SAGE.
- Perović, S. (2014). *Analiza Diskursa: Teorije i metode*. Cetinje: Nacionalna biblioteka Crne Gore
- Simpson, P. (2004). *Stylistics: A Resource Book for Students*. London & New York: Routledge
- Van Dijk, T.A. (2004). *Politics, Ideology and Discourse*. (Erişim adresi: <http://www.discourse-in-society.org/teun.html>)
- Van Dijk, T. A. (2001). *Critical discourse analysis*. In D. Tannen, D. Schiffrin, & H. Hamilton (Eds.), *Handbook of discourse analysis* (pp. 352-371). Oxford: Blackwell.
- Wodak, R., Meyer, M. (2001). *Methods of Critical Discourse Analysis*. London: Sage.